

Organizácia	Stredná odborná škola obchodu a služieb
Identifikačné číslo organizácie	00158551
Mesto, PSČ	Martin, 03680
Ulica, číslo	Stavbárska 11
Štát	Slovenská republika
Právna forma	príspevková organizácia
Štatutárny orgán	Mgr. Danka Černáková

Smernica č. S 2019/10/11 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov

Vyhotovil	Mgr. Danka Černáková
Pripomienkoval	Ing. Nataša Račeková, Mgr. Anna Macháčková
Schválil	Mgr. Danka Černáková
Dátum platnosti	21.10.2019
Dátum účinnosti	22.10..2019
Správca dokumentu	Mgr. Danka Černáková
Počet príloh	1
Účinnosťou sa ruší predpis	Smernica č.101/2018
Dodatky	budú uložené vždy so smernicou

Riaditeľka Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Martine (ďalej len „škola“) schvaľuje túto smernicu k prevencii a riešeniu šikanovania.

Stredná odborná škola
obchodu a služieb I
036 80 Martin, Stavbárska 11

Martin 21.10.2019

Mgr. Danka Černáková

A. Úvodné ustanovenia

Riaditeľka SOŠ obchodu a služieb v Martine podľa § 3 písm. d) a o) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) v súlade s článkom 11 ods. 2 písm. f) druhým bodom Organizačného poriadku Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a v súlade so Smernica č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach vydáva túto smernicu :

B. Definícia pojmov

Šikanovanie

a/ správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrašovanie iného žiaka alebo

b/ úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť.

C. Všeobecné a osobitné ustanovenia

Článok 1. podstata, prejavy a spôsoby šikanovania

Podstatou šikanovania je najmä :

- a/ úmysel ublížiť druhému fyzicky alebo psychicky,
- b/ agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c/ prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

Šikanovanie sa môže prejavíť :

a/ v priamej forme, najmä fyzickými útokmi, urázaním, nadávkami, posmechom, zosmiešnením, príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí, vyhrážaním, zastrašovaním, vydieraním, zneužitím osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovaním

b v nepriamej forme, najmä prehliadaním, ignorovaním, zámerným vyčleňovaním z kolektívu alebo nedobrovoľným vystavovaním agresívnym situáciám.

Spôsoby šikanovania:

a/ fyzické násilie – bitie, kopanie, strkanie, fackanie, ťahanie za vlasy, pichanie a strkanie rôznymi predmetmi, napríklad v škole kružidlom, perom, pravítkom a pod.,

b/slovné násilie – nadávanie, posmievanie, vysmievanie, urážanie, zosmiešňovanie, vyhrážanie a pod,

c/psychická manipulácia – plnenie nezmyselných príaní agresora, vydieranie agresorom, nosenie vecí, peňazí, desiat, písanie úloh a pod.,

d/ poškodzovanie a kradnutie vecí – ničenie školských pomôcok a osobných vecí obeť, počarbanie zošitov, trhanie knižiek, lámanie pravítok, špinenie a ničenie oblečenia a pod.

Článok 2. kyberšikana

Kyberšikana je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto znaky

- a/ sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
- b/ agresor vystupuje často anonymne,
- c/ útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
- d/ agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
- e/ útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
- f/ útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- g/ agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- h/ útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- i/ obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- j/ obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- k/ zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

Článok 3. šikana ako trestný čin alebo priestupok

Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.

Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin :

- a/ ublíženia na zdraví,
- b/ obmedzovania osobnej slobody,
- c/ lúpeže,
- d/ vydierania,
- e/ hrubého nátlaku,
- f/ nátlaku,
- g/ porušovania domovej slobody,
- h/ sexuálneho násillia,
- i/ sexuálneho zneužívania,
- j/ krádeže,
- k/ neoprávneného užívania cudzej veci,
- l/ poškodzovania cudzej veci,
- m/ nebezpečného vyhrážania sa,
- n/ nebezpečného prenasledovania,
- o/ výroby detskej pornografie,
- p/ rozširovania detskej pornografie,
- q/ prechovávanl detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení,
- r/ ohovárania.

Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu alebo priestupku proti majetku.

Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin :

- a/ neprekazenia trestného činu,
- b/ neoznámenia trestného činu
- c/ ublíženia na zdraví.

Článok 4. príčiny šikanovania

Šikanovanie má veľa príčin. Niektoré sú známe na prvý pohľad, iné sú jasné až vtedy, keď ideme do hĺbky problému. Psychológovia uvádzajú nasledovné hlavné príčiny šikanovania:

- a/ túžba po moci, ovládať druhého človeka,
- b/ motív krutosti, človeku niekedy pôsobí potešenie, keď vidí druhých trpieť,
- c/ zvedavosť, týrať druhého, je tak trochu experiment,
- d/ nuda, túžba po senzácii.

Článok 5. charakteristika agresora

Agresor býva zväčša egoistický jedinec, ktorému je cudzia úcta k iným ľuďom, nerozumie problémom iných, nevie, čo je empatia. Odborníci rozlišujú dva typy agresorov:

- a/ príležitostný agresor – tieto deti potrebujú jasné a pevné pravidlá a mali by poznať dôsledky svojich činov,
- b/ chronický agresor – u týchto detí je veľmi ťažké zmeniť ich správanie. Bez intenzívnej pomoci sa budú pravdepodobne dopúšťať trestnej činnosti a spôsobovať problémy svojmu okoliu.

Charakteristické znaky agresora sú:

- a/ nadpriemerne telesne zdatný, silný, obratný,
- b/ inteligentný, čo mu umožňuje vymýšľať rafinované formy agresie,
- c/ sebaistý, často poškodený nevhodnou výchovou,
- d/ typická je túžba dominovať, ovládať druhých, bezohľadne sa presadzovať,
- e/ ľahko sa urazí, je vzťahovačný,
- f/ ubližovať druhým je pre neho radosť,
- g/ určitú úlohu tu majú predpoklady temperamentu (výbušnosť, impulzivnosť) posilňované rodinnou výchovou (nedostatok záujmu, citový chlad, ponižovanie, fyzické násilie, agresívne správanie rodičov),
- h/ chce sa týmto spôsobom zaradiť do partie.

Článok 6. obeť šikanovania

Obeťou šikanovania sa môže stať každý. Kritéria na jej výber v kolektíve sú rozmanité. Niekedy je to otázkou náhody. Avšak často to býva práve žiak, ktorý sa od ostatných odlišuje. Najčastejšie sa terčom agresie stávajú tieto deti:

- a/ deti, ktoré sa dobre učia, ochotne pomáhajú, sú usilovné a svedomité,
- b/ deti, ktoré sa od skupiny odlišujú pre nejakú zvláštnosť – handicapované dieťa a pod.,
- c/ deti, ktoré majú v škole málo kamarátov,
- d/ deti, ktoré ťažšie nadväzujú kontakty,
- e/ deti citlivé, tiché, utiahnuté, nepriebojné, slabšie, pomalšie,
- f/ deti zo sociálne slabších vrstiev – menej atraktívne oblečené, hygienicky zanedbané,
- g/ jedinci, ktorí provokujú agresiu vlastným správaním.

Obete mávajú nízke sebavedomie, považujú sa za hlúpe a nezaujímavé, submisívne sa podriaďuje. Ťažko sa presadzujú medzi rovesníkmi.

Šikanované deti často nevedia rodičom, učiteľom ani iným dospelým osobám povedať o tom že sú šikanované, ale svojim zmeneným správaním skryto volajú o pomoc:

- a/ počas prestávok bývajú sami a nemajú kamarátov,
- b/ pôsobia smutne, neisto, ustrašene,
- c/ pod rôznymi výhovorkami sa vyhýbajú škole – zvyšuje sa počet ich ospravedlnených, a postupne aj neospravedlnených hodín v škole,
- d/ spolužiaci ich prehliadajú, odmietajú, nechcú vedľa nich sedieť,
- e/ vyhľadávajú „bezpečnú“ cestu domov – pripájajú sa k nejakým dospelým, vyčkávajú, kým všetci spolužiaci neodídu,
- f/ náhle sa zhoršuje ich školský prospech,
- g/ mávajú odreniny, modriny, škrabance, ktoré nevedia vysvetliť,
- h/ často ich pred odchodom do školy pobolieva hlava, brucho.

Článok 7. postup pri zistení šikanovania v škole

V prípade, že v priestoroch školy počas vyučovania, na športoviskách resp. na školských akciách sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický a nepedagogický zamestnanec povinný postupovať nasledovným spôsobom:

1. Zamestnanec, ktorý zistí prípad šikanovania, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obeť, výchovného poradcu a zástupcu vedenia školy. Pri vážnych prípadoch, ale aj pri agresii agresora zamestnanec zavolá políciu.
2. Výchovný poradca školy si na vyšetrenie prizve daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil a triednych učiteľov. O danom vyšetrení spíše zápis, ktorý výchovný poradca založí k riešeným prípadom a druhé vyhotovenie triedni učiteľa priložia ku katalógovým listom žiakov.
3. V zápise popíše skutočnosť, vyjadrenia agresora a obeť a navrhnu opatrenia na riešenie.
4. Výchovný poradca školy v spolupráci s triednymi učiteľmi agresora a obeť si pozve na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov. K pohovoru prizvú aj riaditeľku školy. Aj o tomto stretnutí spíše zápis.

5. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov, riaditeľka školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade s vnútorným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z.z. a č. 372/1990 Z.z..

6. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

7. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa a v jeho neprítomnosti výchovného poradcu školy.

Článok 8. zásady vedenia rozhovoru s aktérmi šikanovania, svedkami a rodičmi

Rozhovor s obeťou:

- a/ necháme dieťa samostatne hovoriť, citlivo ho povzbudzujeme, aby hovorilo čo najviac,
- b/ po spontánnej výpovedi sa začneme pýtať na všetky podrobnosti : „Čo sa stalo? Kde sa to stalo? Kto čo urobil? Ako sa správali ostatní prítomní?“
- c/ obeť uistíme o jeho ochrane,
- d/ môžeme dieťa požiadať, aby celý incident napísalo,
- e/ ak je viditeľné zranenie, upovedomíme lekára, prípadne políciu,
- f/ upovedomíme rodičov,
- g/ pozor na falošné obvinenia.

Rozhovor s agresorom:

- a/ skôr ako začneme naostro vyšetrovať, zvážime, aká je možnosť agresora usvedčiť, ak je táto možnosť veľmi malá, hlavne v prípade strachu a obáv obeť, musíme sa uspokojiť s tým, že urobíme všetko pre ochranu obeť,
- b/ otvorene povieme o obvinení a sledujeme reakcie (chránime obeť i svedkov), jednáme pokojne, bez emócií, premyslene,
- c/ necháme samostatne hovoriť agresora, prípadne mu dáme celú situáciu napísať, kladieme mu jasné a presné otázky,
- d/ kým prípad nie je vyriešený, neodsudzujeme,
- e/ v prípade vyriešeného problému odsúdime čin, nie celú osobnosť (ako človek má šancu na nápravu),
- f/ informujeme o možných sankciách a ďalšom postup.

Rozhovor so svedkami:

- a/ individuálne rozhovory,
- b/ kladieme konkrétne otázky, volíme otvorené otázky, na ktoré sa nedá odpovedať áno – nie - neviem,
- c/ musíme čeliť výhovorkám.

Rozhovor s rodičmi obeť:

- a/ informujeme ich o celom priebehu vyšetrovania, ubezpečíme ich o ochrane ich dieťaťa,

b/ snažíme sa dohodnúť na spolupráci, ak treba odporučíme spoluprácu s odborníkom v CPPPaP.

Rozhovor s rodičmi agresora:

a/ oboznámime rodičov o podstate činu, o priebehu vyšetrovania i o celkovom správaní sa dieťaťa v škole, u tých rodičov, ktorí nemajú záujem spolupracovať a ktorí priamo negatívne ovplyvnili správanie svojho dieťaťa, rozhovor zbytočne nepredlžujeme, oboznámime ich o možných sankciách a o ďalšom postupe,

b/ zápis z jednania im dáme podpísať,

c/ ak treba odporučíme spolupráci s odborníkom v CPPPaP.

Článok 9. metódy riešenia šikanovania

Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba zostavuje tím zamestnancov školy, ktorý navrhuje a zabezpečuje odborný postup pri riešení šikanovania. Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba pri zisťovaní a preverovaní šikanovania najmä :

a/ zabezpečí bezodkladnú pomoc obetiam a ochranu obetí,

b/ zabezpečí dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,

c/ vykonáva opatrenia na zabránenie novej krivej výpovede agresora jeho izoláciou počas preverovania šikanovania, Smernica č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach 6

d/ preveruje šikanovanie bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,

e/ zabezpečí, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom,

f/ zabezpečí zistenie vhodných svedkov a uskutočnenie individuálnych rozhovorov alebo konfrontačných rozhovorov so svedkami,

g/ uchováva dôkazy pri podozrení na kyberšikanovanie v spolupráci s koordinátorom informatizácie alebo externým expertom,

h/ kontaktuje vo vzťahu k obeť, agresorovi a svedkovi šikanovania 1. zákonných zástupcov, 2. osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa, 3. zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu, 4. zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorom je žiak umiestnený,

i/ kontaktuje miestne príslušné centrum,

j/ zabezpečí použitie anonymnej dotazníkovej metódy,

k/ vedie písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadov šikanovania,

l/ zabezpečí pri rozhovoroch prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov,

m/ ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu.

Článok 10. opatrenia na riešenie šikanovania

Opatreniami na riešenie šikanovania pre obeť a jej zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je obeť umiestnená na základe rozhodnutia súdu sú najmä:

- a/ odporúčanie vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť,
- b/ zabezpečenie skupinového intervenčného programu v spolupráci s centrom,
- c/ zaistenie bezpečia obete,
- d/ zabezpečenie informovania a poradenstva o šikanovaní

Opatreniami na riešenie šikanovania pre agresora a jeho zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je agresor umiestnený na základe rozhodnutia súdu sú najmä:

- a/ odporúčanie zákonným zástupcom agresora vyhľadať odbornú starostlivosť centra, v prípade podozrenia na spáchanie trestného činu sa uvedené ohlasuje orgánom činným v trestnom konaní, t.j. policajtovi alebo prokurátorovi, prípade podozrenia na spáchanie priestupku sa uvedené ohlasuje príslušnému okresnému úradu,
- b) preloženie agresora do inej triedy alebo do inej výchovnej skupiny, ak je agresor schopný stále ohrozovať svoje okolie,
- c) uloženie opatrenia vo výchove podľa § 58 ods. 2 a 3 zákona.

Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec je povinný šikanovanie, alebo podozrenie zo šikanovania medzi žiakmi bezodkladne riešiť a každej jeho obeti bezodkladne poskytnúť pomoc.

Článok 11. spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil

- a/ šikanovania,
- b/ spáchania trestného činu alebo opakovane páchal priestupky v súvislosti so šikanovaním.

Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť

- a/ skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
- b/ opatrenia, ktoré prijal .

Článok 12. spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci s rodinou obete a s rodinou agresora.

Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obete, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.

Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.

O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom vyhotovení poskytne každej zo zúčastnených osôb.